

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf. I. 20.739/2011/6. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Holp András ügyvéd (címe) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek, a személyesen eljáró I.rendű alperes neve (címe) I. rendű, II.rendű alperes neve (címe) II. rendű, III.rendű alperes neve (címe) III. rendű és IV. rendű alperes neve (címe) IV. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2011. szeptember 26. napján meghozott 2.P.20.544/2011/10. számú ítélete ellen a felperes részéről 11. sorszámon előterjesztett fellebbezés tárgyában lefolytatott másodfokú eljárásban - a 2012. március 8. napján megtartott nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A felperes az I. és IV. rendű alperesek gyermeke, szülei 1969-ben örökbe fogadták. A szülei a felperessel - és annak élettársával - a 2008-ban megállapított osztott használat szerint a szám alatti ingatlanban együtt laknak, amely ingatlan az I. rendű alperes kizárólagos tulajdonát képezte.

2010. november 25-én **Dr. P.K. "ny-i"** közjegyző előtt közokiratba foglaltan az I. és IV. rendű felperesek, mint eltartottak tartási szerződést kötöttek a II. és III. rendű alperesekkel, mint eltartókkal, amelyben az utóbbiak által a szerződés 4. pontjában részletezettek szerint saját, valamint a házastársa, a IV. rendű alperes holtig tartó eltartásának fejében az I. rendű alperes az ingatlant és az ingatlanban fellelhető valamennyi ingóságát a saját és házastársa javára holtig tartó haszonélvezeti jog és eltartási jog kikötése mellett egymás közötti egyenlő arányban, a II. és III. rendű alperesek, mint eltartók javára átadta.

A felperes a 2011. március 21-én benyújtott és módosított keresetében e tartási szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte elsősorban amiatt, hogy az színlelt szerződés volt és valójában az alperesek között a II-III. rendű alperesek javára megkötött ingó- és

ingatlan ajándékozást leplezett. A kereseti kérelem megalapozására a felperes állította; a II. és III. rendű alperesek ténylegesen nem nyújtanak tartást az I., IV. rendű alpereseknek, mert ők arra egyébként nem is szorulnak rá, de a lakóhelyeik közötti távolságból a szerződésben vállalt tartási kötelezettségnek eleget tenni nem is lehet. Amennyiben tényleges problémájuk van, az I. és IV. rendű alperes is a felperestől kérnek tényleges segítséget.

Az érvénytelenség okaként a felperes másodlagosan arra hivatkozott, hogy az alperesek közötti tartási szerződés jó erkölcsbe ütközik, mert megkötésének célja kifejezetten a felperes törvényes örökrészből történő kizárása volt.

Az alperesek az érdemi ellenkérelmükben a felperes keresetének teljes elutasítását kérték, tagadva a tartási szerződés megkötésének a felperes által állított okokból történő színlelését és vitatva azt is, hogy a társadalmi közfelfogás szerint megállapodásuk jó erkölcsbe ütköző lenne. Az I. és IV. rendű alperesek védekezésükben arra hivatkoztak, hogy a szerződés megkötésével öregkorukra akartak magukról gondoskodni, mert úgy ítélték meg, hogy abban a felperesre nem számíthatnak. Az eltartóikban megbíznak, teljesítésükkel elégedettek. A II. és III. rendű alperesek hangsúlyozták, hogy a tartási szerződést az I. rendű alperes kezdeményezte, mert a felperesben nem tud megbízni. A szerződéskötést megelőzően az I. és IV. rendű alperesek elmondták nekik, hogy mit szeretnének, mit várnak el tőlük és annak ismeretében kötötték meg a szerződést. A felperes állításával szemben előadták, hogy tartási szerződést az eltartottak kívánságának megfelelően teljesítik is.

Az elsőfokú bíróság - a bizonyítási eljárás lefolytatását követően - 10. sorszámon meghozott ítéletével a felperes keresetét elutasította. Az ítéletben megállapított tényállás szerint az I. és IV. rendű alperesek - akik nyugdíjas középiskolai tanárok - a felperest 3 éves korában fogadták örökbe, azóta közös háztartásban élnek. Az I. és IV. rendű alperesek havi 152 000, illetőleg 103 000 Ft nyugdíjjal rendelkeznek, ugyanakkor a felperes öt éve nem dolgozik, fotósként évente körülbelül 6-10 képet értékesít, ebből származó jövedelme képenként 20-25.000 Ft. Élettársát a munkája **"M"** községhez köti, ott szolgálati lakással rendelkezik, hétközben, munkanapokon ott tartózkodik. A felperes és élettársa, valamint az I. és IV. rendű alperesek által osztottan közösen használtszám alatti lakás rezsijét az I. és IV. rendű alperesek viselik. A felperes 2008-tól 2010. december 31-ig ápolási díjat vett fel az I. rendű alperesre tekintettel.

A Nyíregyházi Városi Bíróság a 2009. november 30-án meghozott 8.Bk.1182/2009/2. számú végzésében a felperes és a IV. rendű alperessel szemben egy rendbeli társtettesként elkövetett közokirat hamisítás büntette miatt 40 000 Ft pénzbüntetést szabott ki, mert az I. és IV. rendű alperes közös tulajdonában álló **"s-i"** üdülőt és 2 hold **"V"-tanyai** gyümölcsösingatlant adásvételi szerződéssel úgy értékesítették, hogy a szerződési okiraton az I. rendű alperes aláírását meghamisították.

A felperes az I. rendű alperes tudta nélkül 8 - kb. 1-1 000 000 Ft-os - betétkönyvet váltott be és a lakásból is több ingóságot, numizmatikai gyűjteménye egy részét, könyveit, herendi porcelánt, kínai, egyiptomi vázát, magnót, televíziókészüléket értékesített.

A szám alatti ingatlant - amelyben a felperes, az élettársa és az I., IV. rendű alperesek közösen laknak - a III. rendű alperes a tartási szerződés megkötése óta korszerűsítette; a fürdőszobába villanymelegítőt, zuhanykabint épített be, festett, villanyt szerelt, az egyik szobában az elkorhadt padlót felújította, vakolt, ablakot, ajtót javított. A lakáshoz tartozó konyhakertben elvégezte a metszést, átfedte a fáskamrát fémlemezzel. A II. rendű alperes a IV. rendű alperes segítségére van szükség szerint a bevásárlásokban, a mosásban, a porszívózásban, a főzésben. A IV. rendű alperes távollétekor ellátta az I. rendű alperest, gondozta a felfekvését, masszírozta a beteg gerincét, megebédeltette, bevásárolt számára.

Az alperesek hosszútávon összeköltözésüket tervezik, a II. és III. rendű alperes viselkedése és bánásmódja figyelmes, kedves és megnyugtató, amelyet az idős pár nagyra értékel. Jelenleg anyagi támogatásukat és rendszeres napi jelenlétüket nem igénylik.

Az elsőfokú bíróság elsőként ezt vizsgálva megállapította, hogy a 2/2010.(VI.28.) PK vélemény 10. pontjában kifejtettekre figyelemmel az alperesek közötti szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti kereset előterjesztésére a felperesnek van keresetőségi joga. A tartási szerződés kereseten kért érvénytelenségének megállapítása ugyanis azzal az eredménnyel járhat, hogy az azzal átruházott vagyon az öröklés szabálya szerint a felperes tulajdonába kerülhet, ezért a felperesnek van elismerhető jogi érdeke a per tárgyát képező szerződés semmiségének megállapítása iránt.

Érdemben ugyanakkor az előterjesztett egyik jogcímén sem találta alaposnak a felperes szerződés érvénytelensége iránti kereseti kérelmét.

Az elsőként megjelölt érvénytelenségi ok - a tartási szerződés - színlelése tekintetében utalt arra, hogy színlelt szerződésről csak akkor lehet szó, ha egyik fél sem kíván szerződést kötni vagy másfajta szerződésre irányul a valóságos akaratuk, mint amit megkötöttek. Az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia, az akarathibára alapított érvénytelenségi ok pedig csak a szerződéskötéskor fennálló szerződési akaratban fellelhető hibában szenvedő szerződés tekintetében vizsgálható. Mindezek megvalósulását a perben a felperesnek - a bizonyítási kötelezettsége ellenére - nem sikerült bizonyítani. A perbeli szerződés írásban, közokirati formában jött létre és a szerződési okirat egész tartalmából felismerhető, hogy a felek szerződési akarata valóban az eltartottak vagyónának tartásuk és gondozásuk ellenében történő átruházására irányult. A felperes által e körben hivatkozott az a körülmény pedig, hogy az eltartók a szerződést nem megfelelően teljesítették, az érvénytelenségi okok körében nem vizsgálható. A tartási szerződésben vállalt kötelezettség esetleges elmulasztása sem vezet ugyanis a szerződés érvénytelenségére. Emiatt a tartás megvalósulásával az eltartók anyagi helyzetével kapcsolatban felperes által indítványozott bizonyítást, mint szükségtelent a bíróság mellőzte.

A másodikként megjelölt érvénytelenségi ok fennállásának vizsgálata során az elsőfokú bíróság abból indult ki, hogy jó erkölcsbe ütközőnek az a szerződés minősül, amelyet jogszabály ugyan nem tilt, de az azzal elérni kívánt cél a vállalt kötelezettség jellege, azért ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya az általánosan elfogadott erkölcsi

normákat vagy szokásokat nyilvánvalóan sérti és ezért azt az általános társadalmi megítélés is egyértelműen tisztességtelennek, elfogadhatatlannak minősíti.

E körben értékelte azt a tényt, miszerint a felperes a tartási szerződés megkötését megelőzően több olyan cselekményt követett el kifejezetten a szülők, illetve az átruházott ingatlanon tulajdonjoggal bíró I. rendű alperes hátrányára, amely nyilvánvaló módon és okszerűen vezetett ahhoz, hogy öregkorára, egészségi állapota esetleges megromlására a közeli hozzátartozói kapcsolat ellenére nem a felperesben látta azt a személyt, akiben megbízhatnak és akitől joggal várhatják, hogy róluk törvényes tartási kötelezettségének eleget téve életük hátralévő részében megfelelően fog gondoskodni.

Értékelte azt is, hogy a felperes kora és végzettsége ellenére rendszeres jövedelemmel nem rendelkezik, szívességi lakáshasználóként az I. rendű alperes tulajdonában álló lakóingatlanban úgy él életvitelszerűen, hogy annak költségeihez sem járul hozzá.

Az elsőfokú bíróság megítélése szerint mindezek alapján okszerű és logikus volt az az eltartotti döntés, amely szerint életük hátralévő részére az eltartásuk megoldásakor nem a felperesben gondolkodtak, hanem más megoldást kerestek és a szükséges gondozásukat, tartásukat saját vagyonuk felhasználásával maguk oldották meg. Ezért a szerződéses körülmények ebből az okból nem esnek a társadalmi közfelfogás szerint erkölcsileg súlyos megítélés alá, nem sértik a társadalomban kialakult erkölcsi ítéletet, a szerződéssel elérni kívánt cél, a szerződés tárgya pedig megfelel a jó erkölcs polgári jogi követelményének. A leszármazók öröklési joga nem feltétel nélküli igényérvényesítési lehetőség. A szerződés jó erkölcsbe ütközése csak akkor lenne megállapítható, ha a szerződést a felperes öröklési igényének a kijátszására, vagy illetéktelen előnyök szerzésére irányulna, amit a felperes nem tudott bizonyítani.

Az első fokú ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, melyben - annak tartalma szerint - az ítélet keresete szerinti teljeskörű megváltoztatását, vagy annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítását kérte.

Az alperesek az ellenkérelmükben az első fokú ítélet helybenhagyását kérték.

Az ítélet tábla a keresetet elutasító ítélet ellen előterjesztett felperesi fellebbezést alaptalannak találta.

Az elsőfokú bíróság az érdemi döntés hozatalához szükséges mértékben a tényállást feltárta, helyesen állapította meg, azonban a levont jogi következtetésével az ítélet tábla nem értett egyet.

Abból helyesen indult ki az elsőfokú bíróság; a felperes kereseti igényeinek elbírálása során a jelen perben mindenekelőtt azt kellett tisztázni, hogy a felperes keresetjogi joggal rendelkezik-e. Ahogyan arra az első fokú ítélet helyesen utalt, a Ptk. 234. §-ának (1) bekezdésének az a rendelkezése, amely szerint a semmis szerződés érvénytelenségére bárki határidő nélkül hivatkozhat, nem jelent egyben keresetindítási jogosultságot is. A semmis szerződéssel kapcsolatos perindítási lehetőséget csak jogi érdekeltiség, jogviszony

fennállása, vagy a perlési jogosultságot kifejezetten biztosító jogszabályi felhatalmazás alapozhat meg (EBH 2004. 1042., BH 2009. 206., BH 1991. 107. számú jogesetek).

Az általa felhívott és az ítélete indokolásában részletesen ismertetett 2/2010.(VI.28.) PK vélemény 10. a) pontjában kifejtettek alapján a keresetőségi jog tisztázása során helytállóan irányult az elsőfokú bíróság perbeli vizsgálata arra is, hogy a felperes által felhozottak megalapozzák-e a jogi érdeke fennállását.

Nem osztotta ugyanakkor az ítéletábra azt az álláspontot, mely szerint a felperes jogi érdeke fennállását önmagában megalapozza az a körülmény, hogy a törvényes öröklés szabályai szerint leszármazóként az I. és IV. rendű alperes örököse lenne.

A keresetőségi jog megállapításához szükséges jogi érdeknek már a perindításkor - a keresetlevél előterjesztésekor - fennállónak kell lennie. (Legfelsőbb Bíróság Pfv.VI.21.347/2009/9.) Ebből következően azt nem alapozhatja meg az a tény, hogy a felperes az I. és IV. rendű alperesek leszármazója (örökbefogadott gyermeke), így vélhetően majdani törvényes örököse is. Önmagában a törvényes öröklés lehetőségét a bírói gyakorlat, annak eshetőségessége miatt, nem tekinti keresetőségi jogot megalapozó körülménynek. (Ezt a jogi álláspontot fejtette ki a Debreceni Ítéletábra a Pf.II.20.465/2011/8. számú határozatában.)

Nem állapítható meg e jog az elsőfokú bíróság által felhívott, a BH 1989. évi 272. szám alatt megjelent Legfelsőbb Bírósági döntés értelmezése alapján sem. A közzétett P.törv.II.20.873/1988. számú határozat alapjául szolgáló tényállás szerint ugyanis az ott pert indító személy által a keresetében semmisnek megállapítani kért - tartalma szerint - tartási és gondozási szerződést kötő szülője már nem élt a keresetlevél benyújtásakor, ezért a Legfelsőbb Bíróság jogszerű örököseként ismerte el a felperes perbeli legitimációját az örökhagyó által kötött tartási (öröklési) szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt.

A jelen perben megállapított, nem vitás tényállás alapján azonban a szerződést kötő I. és IV. rendű alperesek rendelkeznek jogosultsággal arra, hogy a II-III. rendű alperesekkel megkötött tartási szerződés érvénytelenségének megállapítása - vagy a tartás elmulasztása miatt - a szerződés megszüntetése iránti igényüket keresettel érvényesíthessék. Miután pedig nincs adat arra, hogy az I., IV. rendű alperesek cselekvőképességet érintő gondnokság alatt állnának, illetőleg ne rendelkezzenek az ügyek viteléhez szükséges belátási képességgel, a fenti igények érvényesítése iránt a felperes még a nevükben sem volt jogosult ilyen tartalmú kereset előterjesztésére.

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bírósággal ellentétben azt állapította meg, hogy a felperes keresetőségi joggal nem rendelkezik. A kereseti kérelmét ezért ezzel az indokkal kellett (volna) elutasítani, így annak megalapozottságát - a hivatkozott érvénytelenségi okok fennállását - illetően további érdemi vizsgálatra sem szükség, sem jogszabályi lehetőség nem volt.

Mindezekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján a fenti megváltoztatott indokolással hagyta helyben.

A felperes fellebbezése eredménytelen volt, ezért az ügyvédi munkadíjból eredően keletkezett saját másodfokú perköltségét maga köteles viselni. Az alpereseknek ugyanakkor a másodfokú eljárásban igazolt költsége nem merült fel, a felperes személyes

költségmentessége folytán pedig a le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

D e b r e c e n, 2012. március hó 8.

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, Dr. Riczu András s.k. előadó bíró, Dr. Bakó Pál s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő